

*І. А. Ігнат'єва,
д. е. н., професор
О. І. Ігнат'єв,*

Київський Національний Університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ ТА КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

В статті досліджено особливості становлення корпоративної форми організації бізнесу та корпоративного сектору економіки України. Визначено етапи процесу становлення корпоративного сектору економіки України. Проведено аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання в Україні. Досліджено законодавче регулювання процесів створення і діяльності господарських товариств.

Ключові слова: корпоративне управління, корпоративний сектор, корпорація, корпоративна форма організації бізнесу.

In the article the features of formation korporayvnoyi form of business organization and corporate sektru Ukraine's economy. The process of the formation process of the corporate sector in Ukraine. The analysis of dynamics of businesses in Ukraine. Researched the legislative regulation of the establishment and operation of companies.

Keywords: corporate governance, corporate sector, the corporation, the corporate form of business organization.

Сучасний корпоративний менеджмент на перше місце ставить проблему адаптації корпоративних структур до змін мінливого зовнішнього середовища шляхом впровадження стратегічних та інноваційних методів управління. Справа полягає в тому, що ідея корпоративного об'єднання підприємств між собою не є новою. Власне життя ще за стародавніх часів примушувало людей об'єднувати свої розумові та фізичні зусилля, майно, грошові кошти для досягнення певної суспільної мети. На різних етапах розвитку суспільства можна було спостерігати певні ознаки об'єднань людей за фаховою або іншими діловими ознаками, серед яких найвідоміші аграрні, цехові (виробничі та сервісні), судноплавні та інші.

З поширенням географії міжнародної торгівлі комерсанти для запобігання пограбуванню в дорозі почали використовувати позикові ресурси з укладанням відповідних договірних відносин. Отже, кредитор ставав компаньйоном торговця, а якщо вони, у свою чергу, були членами певного товариства, то це явище можна вважати прототипом транснаціональних компаній. Викликає зацікавленість залежність корпоративної діяльності від геополітичних, наукових та економічних чинників на різних етапах розвитку суспільства [1].

Об'єкти та методи досліджень

Вітчизняні науковці теорії корпоративного управління Євтушевський В.А., Чернявський А.Д., Кобржицький В.В., Румянцев С.А., Шершньова З.Є., Черпак А.Є розглядають поступове становлення корпорацій, починаючи від стародавніх часів та закінчуючи сучасним етапом. Ми зупинимося лише на окремих факторах створення корпорацій в різних країнах.

Складні різновиди корпорацій вперше зародилися в **Голландії**, де ще в 1595 році тамтешній Уряд взяв ініціативу у свої руки та почав переговори з окремими компаніями й з'єднав їх в одну Нідерландську Ост-Індську компанію. Так купецькі гільдії і морські товариства об'єдналися в колоніальну корпорацію.

Як і в Голландії, в **Англії** корпорації розвивалися поступово; і були підготовлені розвитком торгівлі. Вони еволюціонували, видозмінювалися і пристосовувалися до зовнішніх умов. Уряди цих країн не давали підприємцям вказівки як їм вести свої справи всередині корпорацій. Підприємці самі визначали організаційні форми, виробляли визначені правила для регулювання відносин всередині корпорацій. Більш того, зазначені Уряди не мали навіть ясного представлення про сутнісну характеристику асоціацій, яким давали виключні права на ведення торгівлі.

У **Франції** корпорації виникли під впливом голландського досвіду. Франція не стала винаходити те, що було вже винайдене, не стала шукати свій власний шлях, а запозичила створене іншими країнами. Організація корпорацій у цій країні мала одну характерну рису: вона нав'язувалась практично насильницьким шляхом. Французький Уряд надмірно інтенсивно втручався в цей процес, переслідуючи шляхетні цілі: надати енергійну підтримку розвитку торгівлі і промисловості. Корпорації у Франції не тільки зародилися при особистій участі Уряду, але і розвивалися під його «невсипущим оком». Уряд Франції в порівнянні з англійським Урядом набагато активніше втручався в організацію і діяльність корпорацій. Однак результати такої турботи не виявилися більш вражаючими, ніж в Англії. Це зайвий раз підтвердило, що для підприємництва важливіше за все воля.

Уряд **Німеччини**, усвідомивши у свій час, що країна спізнилася до розділу світу, став виявляти ініціативу в розвитку колоніальної торгівлі. Для початку він детально ознайомився з досвідом діяльності голландських корпорацій і прийшов до висновку, що ця система збору капіталу і ведення партнерської справи представляється найбільш підходящим для впровадження на «німецькому щаблі». Однак одного дозволу створювати корпорації для цієї країни виявилось мало. Треба було вказати зверху спосіб їх створення, тобто шляхи утворення корпорацій і регулювання їх внутрішніх і зовнішніх відносин. І це не дивно: корпорації для німців були чужою організаційною формою підприємництва і перенос її на «німецький щабель» давався нелегко.

Акціонерне товариство як корпоративна форма організації виробництва була запозичена **США** з Англії. В англійців американці запозичили і правило про дозвільний порядок утворення корпорацій, що діяло аж до середини дев'ятнадцятого сторіччя. Такі дозволи видавалися законодавчими органами відповідного штату або федеральних органів у формі затвердження статуту корпорації. Поступово закони про корпорації, що діяли в штатах, стали змінюватися у бік розширення прав у здійсненні діяльності корпорацій. Почалася своєрідна конкуренція між штатами в області створення законодавчим і шляхом максимально привілейованих умов для діяльності корпорацій. Вільна конкуренція, найбільш розвита в США, сприяла виникненню в цій країні великих корпорацій. З одного боку, це було позитивним явищем, оскільки саме в рамках великих корпорацій з'являються можливості широкого використання сучасних технологій, ефективного розвитку виробництва і поліпшення якості продукції. З іншого боку, великі корпорації сприяють виникненню монополізму, що, безумовно, варто сприймати як негативне явище. От чому США стали прабатьками антимонопольного законодавства.

Постановка завдання

Метою даної статті є дослідження особливостей становлення корпоративної форми організації бізнесу та корпоративного сектору України.

Результати та їх обґрунтування

В Україні, що входила до складу Російської імперії, до початку ХХ ст. існували великі корпоративні підприємства (в Одесі, Києві, Юзовці, Харкові тощо), але переважало мале підприємництво. Панівними формами колективної підприємницької діяльності були повні й командитні товариства (останні іменувалися товариствами на вірі) [1]. Становлення корпоративних структур цього типу на теренах Російської імперії відбувалося дуже повільно.

Законодавче регулювання процесів створення і діяльності господарських товариств почало формуватися в Україні з початку 90-х років після здобуття країною політичної та економічної незалежності. Загалом розвиток корпорацій і корпоративного законодавства в Україні можна поділити на декілька етапів.

У 1991 р. приймається ряд основних законів з правового регулювання підприємницької діяльності: Закони України “Про підприємництво”, “Про власність”, “Про цінні папери і фондову біржу”. Ухвалення цих нормативних актів заклало правовий фундамент для розвитку ринкових відносин в Україні, вперше були визначені учасники таких відносин — підприємці різноманітної організаційно-правової форми, включаючи товариства.

Законодавче регулювання процесів створення і діяльності господарських товариств почало формуватись в Україні з початку 90-х років. Потрібно визнати, що корпоративне законодавство розроблялося Україною практично заново. Аналіз розвитку корпоративних відносин в Україні дає змогу розділити цей процес на три етапи з точки зору становлення корпоративних структур (табл. 1.1).

Розглянемо більш детально особливості кожного етапу становлення корпоративного сектору економіки України. На **першому етапі становлення корпоративного сектору України (1990-1993 рр.)** можна виокремити наступні особливості:

- виникнення великої кількості відкритих та закритих акціонерних товариств (ВАТ та ЗАТ), товариств з обмеженою відповідальністю;
- відсутність спеціального державного органу, що регулював питання випуску та обігу цінних паперів;
- відсутність фондового ринку; наявність значної кількості «тіньових» АТ.

Прийняття нормативних актів (Законів України «Про підприємництво», «Про власність», «Про підприємства в Україні», «Про цінні папери і фондову біржу») заклало правовий фундамент для розвитку ринкових відносин в Україні, вперше були визначені учасники таких відносин - підприємці різної організаційно-правової форми, включаючи корпорації.

Правовий статус господарських товариств як корпоративних суб’єктів підприємницької діяльності був закріплений у спеціальному законодавчому акті, прийнятому у 1991 р. Мова йде про Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р., що охоплює питання створення, функціонування і припинення діяльності господарських товариств. У цьому нормативному акті виокремлюють 5 форм господарських товариств: акціонерне; з обмеженою відповідальністю; з додатковою відповідальністю; повне і командитне. На сьогоднішній день цей Закон залишається одним із основних джерел в галузі корпоративного права.

Закони України («Про приватизацію майна державних підприємств», «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)», «Про приватизаційні папери»), прийняті в 1992 році заклали початок процесам приватизації державної власності і створенню великих відкритих акціонерних товариств на базі майна колишніх державних підприємств. Розвиток корпоративних структур у наступні роки відбувався під впливом процесів приватизації і корпоратизації, діяльності інвестиційних посередників, таких як довірчі і страхові товариства, інвестиційні фонди і компанії.

Специфіка **другого етапу (1994-1998 рр.)** пов’язана із:

- започаткуванням масового акціонування середніх і великих державних підприємств, що утворили основну масу відкритих акціонерних товариств;
- запровадженням процедури регулювання процесу створення АТ;
- формуванням системи ведення реєстрів акціонерів та оформленням прав власності на акції; створенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР) і в її межах органу з контролю та регулювання ринку цінних паперів і корпоративних відносин.

Таблиця 1. Етапи процесу становлення корпоративного сектору економіки України

№ п/п	Період	Законодавче регулювання
1.	Перший етап охоплює 1990-1993 рр.	У 1991 р. приймається ряд основних законів в сфері правового регулювання підприємницької діяльності: <ul style="list-style-type: none"> - «Про підприємництво» (втратив чинність з 1 січня 2004 року); - «Про власність»; - «Про підприємства в Україні» (втратив чинність з 1 січня 2004 року); - «Про цінні папери і фондову біржу». У 1992 р. приймається ряд приватизаційних законів: <ul style="list-style-type: none"> - «Про приватизацію майна державних підприємств»; - «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)»; - «Про приватизаційні папери».

2.	Другий етап – 1994-1998 рр.	<p>У 1996-2000 рр. істотно переглянуті норми корпоративного законодавства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - внесені значні зміни в Закон «Про господарські товариства»; - розроблений проект Закону «Про акціонерні товариства»; - у проект ЦК України включений спеціальний розділ, присвячений господарчим товариствам, що за багатьма позиціями не співпадає з нині діючим законодавством; - удосконалене законодавство про цінні папери (особливо стосовно випуску і обігу акцій). <p>До інших законодавчих актів, що регулюють процес створення і функціонування інтегрованих структур в Україні, відносяться:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЦК України (не містить норм, що безпосередньо визначають правовий статус господарських товариств, але поширює на них дію своїх норм про юридичні особи, представництво, угоди); - Закон «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»; - Закон «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності»; - Закон «Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції»; - Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність»; - Закон «Про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом»; - Закон «Про оподаткування прибутку підприємств»; <p>численні підзаконні нормативні акти: Укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, нормативні акти Національного Банку, Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку, Фонду державного майна,</p>
		<p>Антимонопольного комітету, Міністерства фінансів, Державної податкової адміністрації і багатьох інших органів центральної виконавчої влади.</p> <p>А також:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Указ Президента України „Положення про холдингові компанії, що створюються у процесі корпоратизації і приватизації”, 1994 р. (регламентує процес створення холдингів, їх види і порядок діяльності); - Закон України „Про промислово-фінансові групи”, 1996 р. (передбачає як головну, материнську компанію українське промислове підприємство, а не фінансову структуру. Звідси абревіатура ПФГ, а не ФПГ, як у міжнародній практиці); - Концепція формування і функціонування фондового ринку в Україні, 1996 р. (стимулює розвиток фондового ринку — джерела фіктивного капіталу і корпоративних об’єднань).
3.	Третій етап – 1999 – теперішній час	<p>За цей період приймається ряд нормативних актів в сфері правового регулювання корпоративного управління:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Закон «Про державну програму приватизації» від 18 травня 2000 року №1723-III. <p>З 01.01.2004 року набрали чинності:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV; - Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV. <p>Основними нормативно-правовими актами ДКЦПФР у галузі корпоративного управління в цей період стають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Положення про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного фонду акціонерного товариства, затверджене рішенням ДКЦПФР від 8 квітня 1998 року №44 (у редакції рішення ДКЦПФР від 16 жовтня 2000 року №158); - Положення про порядок реєстрації випуску акцій під час реорганізації товариств, затверджене рішенням ДКЦПФР від 30 грудня 1998 року №221; - Положення про проведення контролю за реєстрацією акціонерів для участі у загальних зборах акціонерних товариств, затверджене рішенням ДКЦПФР від 23 грудня 1998 року №199; - Положення про порядок реєстрації випуску акцій відкритих акціонерних товариств і облігацій підприємств, затверджене наказом ДКЦПФР від 20 вересня 1996 року №210 (у редакції рішення ДКЦПФР від 9 лютого 2001 року №18). <p>Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 року</p>

Характерними рисами **третього етапу (1999-теперішній час)** є:

- припинення сертифікатної приватизації та розширення грошових форм продажу акцій;
- збереження у державній власності пакетів акцій (25%, 50%+1 акція) визначеного переліку підприємств;
- поновлення діяльності спеціального органу з управління державними корпоративними правами (який було ліквідовано в період з 1996 по 1997 рр.);
- зростання рівня консолідації пакетів акцій та скорочення кількості акціонерів; посилення боротьби за контроль над АТ;

- започаткування процесів реструктуризації та реорганізації;
- поступове формування системи захисту прав акціонерів;
- посилення контролю з боку державних органів за діяльністю АТ.

Перехід від командно-адміністративної системи до ринкової спровокував значні зміни в структурі відносин власності в Україні. За три періоди формування корпоративного сектору економіки України було сформовано відповідну законодавчу базу: Господарський кодекс України; Цивільний кодекс України; Закон України «Про акціонерні товариства»; Закон України «Про власність»; Закон України «Про господарські товариства»; Закон України «Про державну програму приватизації»; Закон України «Про обмеження монополізму і недопущення несумлінної конкуренції»; Закон України «Про промислово-фінансові групи»; Закон України «Про цінні папери і фондову біржу»; Концепція формування і функціонування фондового ринку в Україні; Указ Президента України «Положення про холдингові компанії, що створюються у процесі корпоратизації і приватизації».

Наведений вище пакет законодавчих актів дозволяє здійснювати роздержавлення і приватизацію, створює умови для забезпечення «цивілізованого» соціально-орієнтованого перетворення власності, інфраструктури приватизації. Відсутність Закону «Про акціонерні товариства», проект якого отримав позитивну оцінку міжнародних експертів, суттєво ускладнює роботу Уряду, Фонду державного майна по управлінню корпоративними правами держави. При цьому слід зазначити, що Україна майже остання на теренах колишнього СРСР, яка не має такого закону. В той же час саме в Україні в розрахунку на 10000 мешканців створено найбільшу кількість акціонерних товариств і найбільш слабо законодавчо захищені інтереси держави як акціонера.

Незважаючи на велику кількість наведених нормативних документів, чинне законодавство України не врегульовує повною мірою усі аспекти діяльності акціонерних товариств, в тому числі питання корпоративного управління. Така ситуація пояснюється, насамперед, недосконалістю Закону України «Про господарські товариства», прийнятого у 1991 році. Закон, що вважався прогресивним на етапі започаткування економічних реформ в Україні, явно не відповідає вимогам щодо регулювання корпоративних відносин сьогодення.

Необхідно зауважити, що незважаючи на досить широку правову базу, яка регламентує порядок створення та діяльності ІКС, окремі з них законодавством неврегульовані. Зокрема це стосується діяльності холдингів. Аналіз низки законодавчих та інших нормативних актів показав, що розглядається діяльність лише холдингів, що створені у процесі корпоратизації і приватизації, та регулюється Указом Президента України «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації і приватизації» від 11 травня 1994 р.

Також в Україні немає відповідного податкового законодавства, за допомогою якого можна регулювати господарську діяльність корпорацій, в тому числі ІКС. Слід зазначити, що відсутня статистична інформація щодо кількості офіційно зареєстрованих холдингів, ФПГ, концернів, консорціумів, банківських груп.

Фактично в перші два етапи становлення корпоративного сектору економіки України відбулася організаційно-правова «революція», що знайшла відображення в скасуванні монополізму держави як власниці – з одного боку, і перетворенні основної частки державних підприємств в акціонерні товариства (відкритого та закритого типу та інші види ІКС) – з другого.

В період другого етапу становлення вітчизняного корпоративного сектору (1994-1998 рр.) переважно більшість акціонерних товариств та холдингів було створено на базі державних підприємств, що працювали під жорстким тиском адміністративно-планової економічної системи. Після її розпаду і приватизації державних об'єктів держава практично усунулася від керування ними.

Окрім процесів приватизації в Україні в період з 1995 по 1998 рр. проходили процеси корпоратизації. Особливістю формування інтегрованих корпоративних структур (холдингів, концернів) в Україні було не лише їх бурхливе зростання, яке значно випереджало формування правової бази та культури корпоративного управління, а й підміна самого змісту їх створення, особливо коли йшлося про корпорації, що були створені в процесі приватизації.

Найважливішою проблемою сучасності для української економіки є становлення корпоративного сектору, оскільки більшість великих підприємств, що пройшли етап приватизації, отримали значний ступінь свободи фінансово-господарської діяльності в організаційно-правовій формі акціонерних товариств. Хоча ці підприємства і пройшли правову реорганізацію, залишаючись за своєю суттю промисловими підприємствами, корпорації зіткнулися з безліччю проблем стосовно розмежування управління і володіння, структуризації та реструктуризації всіх функціональних сфер діяльності.

Як було зазначено раніше, перехід економіки України до ринкової системи господарювання обумовив появу безлічі нових організаційно-правових форм господарської діяльності. В результаті приватизації державного майна державні підприємства перетворилися в акціонерні товариства і на основі економічної доцільності створили нові технологічні ланцюжки і об'єдналися в корпоративні структури.

Згідно з даними Міністерства статистики, загальна кількість підприємств у 2003 році становила 935578, з них акціонерні товариства – 3,75% (табл. 1.2). Із всієї сукупності АТ на 01.01.2005 р. закриті акціонерні товариства відповідно склали 64%, а відкриті – 36%.

Кількість акціонерних товариств поступово зменшується (темп росту 1,02), при цьому кількість відкритих АТ зростає швидше ніж кількість закритих АТ (темпи росту відповідно 1,04 та 1,02) (див. табл. 1.2). Якщо у 1997 році ВАТ склали 2,7%, то у 2004 році – 3,38% від усієї кількості створених підприємств. Це свідчить про намагання підприємств залучати зовнішні ресурси для розвитку та використовувати ринкові механізми процесів корпоратизації в Україні.

Аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання в Україні на третьому етапі свідчить про зростання темпів розвитку вітчизняного корпоративного сектору економіки (табл.2).

Умови другого етапу становлення вітчизняного корпоративного сектору економіки (розробка проекту Закону «Про акціонерні товариства», початок масового акціонування державних підприємств) спонукали до зростання кількості АТ в 1999 році. Наявність значної кількості «тіньових» АТ, нерозвинена законодавча база привели в 1998 році до функціонування 23159 ЗАТ в Україні (наприкінці другого періоду становлення корпоративного сектору економіки). Процеси приватизації та формування постійних органів управління в АТ обумовили в 2002 році створення 12171 ВАТ (третій період становлення корпоративного сектору).

Кількість корпорацій та концернів зростає за останні роки (в період з 2002 по 2005 рр.) відповідно для корпорацій з 648 до 798 та концернів з 385 до 397. Згідно статистичних даних кількість корпорацій на 01.01.2005 р. становила 798 при середньому темпі зростання 1,12 (найбільшому середньому темпі зростання серед інших організаційних форм господарювання) за 1997-2005 роки (див. табл. 2). Ця тенденція показує, що на сьогоднішній день йде «хвиля» стабілізації створення корпоративних об'єднань в Україні (середній темп зростання концернів - 1,01).

Таблиця 2. Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні [7 держкомстат]

Види підприємств	Роки									Середньо-річний темп росту
	1997	1998	1999	2000	2001	2003	2005	2008	2010	
ВСЬОГО	615686	682469	728007	775763	834886	935578	1023396	1187020	1258513	1,07
у тому числі										
приватне підприємство	111644	144987	162007	175910	192168	217780	237980	270331	283697	1,10
колективне підприємство ¹	37666	49133	48933	48059	40028	36134	32817	27708	25635	0,98
державне підприємство	14158	13692	11161	9824	9965	8469	7752	7213	6811	0,93
комунальне підприємство	12373	14215	13644	13541	13713	15129	16460	16636	15994	1,04

акціонерне товариство	30922	35443	35693	35218	34942	35016	34571	31993	30169	1,0
відкрите АТ	8883	10879	11812	12045	12089	12137	11730	10406	9480	1,0
закрите АТ	18981	23159	22789	22228	22100	22194	22167	21098	19649	1,0
товариство з обмеженою відповідальністю	147738	172525	185317	198068	221905	261212	302942	381205	418145	1,09
товариство з додатковою відповідальністю	718	762	745	726	719	698	694	730	381205	1,00
повне товариство	1640	1852	1935	2006	1997	1994	1988	1948	2084	1,02
командитне товариство	653	770	822	826	799	727	694	654	631	1,0
Асоціація	1902	2259	2326	2399	2516	2568	2679	2953	3125	1,04
Корпорація	332	435	500	555	609	717	798	849	866	1,12
Консорціум	51	54	51	57	57	62	77	84	92	1,05
Концерн	353	356	358	371	380	395	397	400	390	1,01
об'єднання	1194	2010	2035	2043	2123	2115	2061	1774	1634	1,0

¹ - чинним законодавством не передбачається створення та державна реєстрація нових підприємств за цією організаційно-правовою формою

Зберігаючи свою суть (принципи відносин власності та поділу відповідальності), динаміка розвитку організаційно-правових форм господарювання в Україні характеризується відносною швидкістю проходження та розвиненістю правового, фінансового, інформаційного простору їх реалізації.

Пояснити стрімке зростання корпоративного сектору економіки України можна пояснити тільки тим, що інтегровані корпоративні структури на відміну від малих підприємств мають ряд переваг, а саме:

- за рахунок ефекту масштабу виробництва мають більш низькі витрати на одиницю продукції та послуг;
- володіють більшими можливостями диверсифікації своєї діяльності, що знижує ризик втрат, пов'язаних із коливаннями ринкової кон'юнктури;
- виділяють необхідні фінансові засоби для утримання апарату управління;
- охоплюють широкі сегменти ринку та отримують за рахунок цього конкурентні переваги;
- викликають більше довіри у фінансово-кредитних та державних органах.

Вже майже 14 років триває процес трансформації економічної системи нашої держави. Розбудова ринкової економіки в Україні супроводжується роздержавленням значної кількості підприємств, їх приватизацією, під якою розуміють процес перетворення державної власності у приватну або змішану шляхом продажу або безкоштовної передачі суспільної власності і пов'язану з ними появу нових власників (фізичних та недержавних юридичних осіб), нових форм колективного (але персоніфікованого) володіння. На сьогоднішній день приватизація майна державних підприємств є найважливішою складовою побудови ринкової економіки.

Висновки

Отже, з проведеного вище дослідження можна зробити наступні висновки: переважна більшість АТ в Україні (майже всі великі АТ) утворилась не шляхом добровільного об'єднання приватного капіталу, а в результаті директивного та у багатьох випадках поспішного розформування державних підприємств і створення на їх основі акціонерних товариств з передачею прав на їх управління новим власникам. При цьому слід зауважити, що нові власники ніколи не займалися консолідацією капіталу. Переслідувалась інша мета: найбільш безболісно та швидко розподілити державну власність в суспільстві, а також забезпечити пільги найманним робітникам і менеджменту колишніх державних підприємств. Зробити це найлегше було через акції. Нові власники холдингів, не пройшовши тернистий та важкий шлях створення компаній і залучення до них капіталу з ринків капіталу, з чим стикається кожний засновник корпорації на заході, і до сьогодні не засвоїли принципів корпоративного управління, про що так часто згадується в літературі. Тобто для більшості вітчизняних власників ніколи не стояла проблема створення капіталу. Вони отримали його від держави і поки що не навчилися користуватися отриманими інвестиційними інструментами, які надає їм така форма господарювання як акціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернявський А.Д. Корпоративне управління: Навчальний посібник / А.Д. Чернявський, В.В. Кобржицький. – К.: МАУП, 2006. – 208с., с.9
2. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання // За даними Держкомстату України www.ukrstat.gov.ua (<http://www.ukrstat.gov.ua/>).

Стаття надійшла до редакції 08.10.2012 р.